



T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 22 Ekim 2025
Sayı : 1453

10/3287

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de sürdürülebilir ve sağlıklı bir gıda sisteminin oluşturulması için mevcut durumun bütün yönleriyle incelenmesi, ulusal/uluslararası iyi uygulamaların değerlendirilmesi ve politika seçeneklerinin ortaya konulması amacıyla Anayasa’nın 98’inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 21.10.2025

K. Pala

Kayıhan Pala
Bursa Milletvekili



GEREKÇE

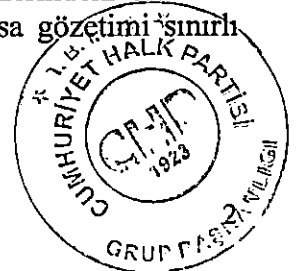
Son yıllarda küresel gıda sistemleri hem insan sağlığı hem de çevresel sürdürülebilirlik açısından derin bir kriz yaşamaktadır. Lancet Gıda Komisyonu'nun 2025 raporu, dünya çapında mevcut gıda üretim ve tüketim biçimlerinin her yıl yaklaşık 15 milyon erken ölüme yol açtığını; gıda üretiminin toplam sera gazı salımlarının üçte birinden sorumlu olduğunu ve biyoçeşitlilik kaybı ile su kirliliği gibi çevresel tehditleri artırdığını ortaya koymaktadır. Komisyon ayrıca, özellikle işlenmiş gıdaların aşırı tüketiminin obezite, kardiyovasküler hastalıklar ve diyabet gibi kronik hastalıkları tetiklediğini; buna karşılık bitki temelli ve besleyici değeri yüksek gıdaların erişiminin yetersiz olduğunu vurgulamaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verileri, sağlıklı ve dengeli beslenmeye erişimin küresel ölçekte zorlaştığını; gıda fiyatlarındaki artışın ve gelir eşitsizliğinin özellikle düşük gelirli haneleri sağlıksız ve aşırı işlenmiş gıdalara yönelttiğini göstermektedir. Türkiye açısından tablo daha da kaygı vericidir. DSÖ Avrupa Bölgesi verilerine göre ülkemizde yetişkin obezite oranı yüzde 30'un üzerine çıkmış; çocuk ve ergenlerde aşırı kiloluluk ve obezite sıklığı da giderek artmaktadır. Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre Türkiye'de ölümlerin yüzde 36'sı kardiyovasküler hastalıklardan kaynaklanmaktadır. Aynı dönemde şeker, doymuş yağ ve tuz tüketimi yüksek; sebze, meyve ve tam tahıl tüketimi ise düşük düzeydedir. TÜİK verileri, gıda enflasyonu nedeniyle sağlıklı besinlere erişimin özellikle düşük gelirli gruplarda zorlaştığını; kırmızı et, balık ve taze sebze tüketiminin son yıllarda belirgin şekilde azaldığını göstermektedir.

Türkiye'nin gıda üretim süreci çevresel sürdürülebilirlik açısından da ciddi riskler taşımaktadır. İklim krizinin etkisiyle artan sıcaklıklar, değişen yağış rejimleri ve sıklaşan kuraklıklar tarımsal üretimi olumsuz etkilemektedir. Özellikle İç Anadolu, Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde uzun süreli su kıtlığı gıda güvenliğini ciddi şekilde düşürmektedir. Ayrıca tarımsal üretimde kullanılan suyun önemli bir kısmı verimsiz sulama yöntemleri nedeniyle boşa gitmektedir. Tarımsal su verimliliği raporları Türkiye'de yıllık su tüketiminin yaklaşık yüzde 77'sinin tarımda gerçekleştiğini, bunun da yarıya yakınının verimsiz tüketildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum yalnızca üretim miktarını ve kalitesini azaltmakla kalmamakta, fiyat dalgalanmaları ve gıda güvensizliğine de yol açmaktadır.

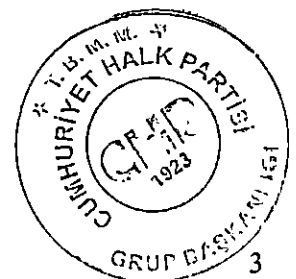
Tarım arazilerinde pestisit ve kimyasal gübre kullanımı yüksek düzeydedir. Akademik araştırmalar, Türkiye'de nitrat ve fosfat yükünün su kaynaklarını tehdit ettiğini ve toprak kirliliğini artırdığını ortaya koymaktadır. Ağır metallerin (kurşun, kadmiyum, arsenik vb.) tarımsal topraklarda birikimi de gıda zincirine taşınarak uzun vadede böbrek, karaciğer ve sinir sistemi hasarı ile çocuklarda gelişim bozukluklarına yol açabilmektedir. Böyle olduğu halde düzenli izleme ve risk raporlama mekanizmaları yetersizdir.

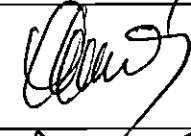
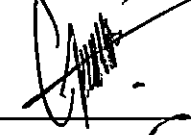
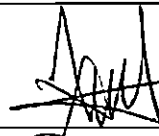
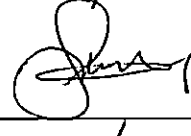
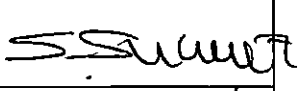
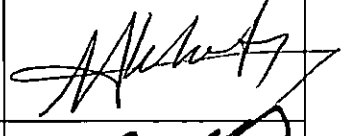
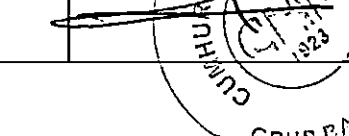
Bir diğer ciddi sorun gıda kaybı ve israfıdır. Güncel veriler Türkiye'de kişi başına düşen yıllık gıda israfının 102 kilogram seviyesine çıktığını göstermiş, son yıllarda gözlemlenen artış bu israfa karşı etkili bir eylem planının olmadığını ortaya koymuştur. Aynı zamanda gıda etiketlerinin şeffaflığı ve katkı maddelerinin denetimi yetersizdir. Trans yağlar için 2020'de yasal sınır getirilmiş olsa da piyasada düzenli ve kamuya açık denetim raporları yayımlanmamakta; katkı maddeleri ve boyar maddelerin çocuk sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri bilimsel olarak gösterilmesine rağmen, etiket doğruluğu ve piyasa gözetimi sınırlı kalmaktadır.

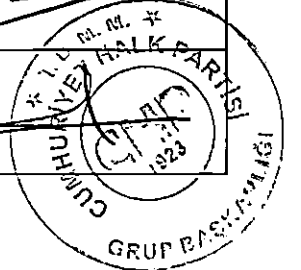


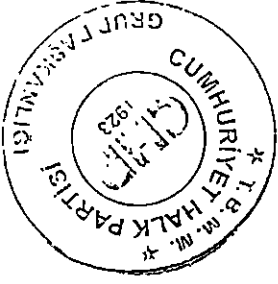
Türkiye'nin mevcut gıda politikaları parçalı ve etkisizdir; düzenleme ve teşvikler çoğu zaman sağlık ve çevre hedefleriyle uyumlu değildir, denetim ve şeffaflık mekanizmaları ise zayıftır. Bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde kurulacak bir Meclis Araştırma Komisyonu, bilimsel kanıtlara dayalı ve kamu yararını önceleyen bir yol haritası geliştirilmesi için yaşamsal önemdedir. İlgili bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları ve uzmanlarla iş birliği içerisinde olacak böyle bir komisyon; beslenme ve sağlık göstergelerini, tarımsal üretimin çevresel etkilerini, iklim değişikliğine uyum ve su yönetimi stratejilerini, pestisit ve ağır metal kirliliğini, gıda kaybı ve israfını, etiketleme ve katkı maddesi denetimlerini bütüncül biçimde ele alabilecek; düşük gelirli hanelerin sağlıklı gıdaya erişimini güvence altına alacak ekonomik ve sosyal politikaları inceleyebilecek ve yerli üreticilerin sürdürülebilir tarıma geçişine yönelik teşvik ve finansman mekanizmalarını araştırabilecektir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin halk sağlığını koruyan, eşitlikçi ve sürdürülebilir bir gıda sistemine geçişi için güçlü bir bilimsel ve politik altyapıya ihtiyaç vardır. Bu kapsamda "Türkiye'de sağlıklı ve sürdürülebilir bir gıda sistemi oluşturulması" konulu bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulması için gereğini arz ederiz.



1	Namık TAN	İstanbul	
2	Orhan SARICAL	Bursa	
3	Gizem İZCAN	Muğla	
4	Nail GİLER	Kocaeli	
5	Nurhayat Altınca Kaymaklı	Bursa	
6	Semra DİNCER	Ankara	
7	Hasan İZTÜRK	Bursa MV	
8	Cumhur UZUN	MUĞLA	
9	Sibel SUCUZZ	Trebzon	
10	İzzet ARBULUT	BURDUR	
11	Tatlı ÖZCAN	DÜZCE	
12	Uğur Boyrektaş	Artvin	
13	Gökhan ZEYBEK	İstanbul	
14	Özge KARABAT	İstanbul	





15	Devir Demir	Ando m.	Devir Demir
16	Engin ALTAY	Istanbul	Estimur
17	Felik ÖZTARAK	Tekirdağ	Felik ÖZTARAK
18	Mahip Korko	Kocaeli	Mahip Korko
19	Behr Başerim	Manisa	Behr Başerim
20	İnan Akçın ALP	Kars	İnan Akçın ALP
21	WAŞ RAPASU	İzmir	WAŞ RAPASU
22	Ali KAMAĞA	USAK	Ali KAMAĞA
23			
24			
25			